

N o t a t k a

ze spotkania dr Janusza Kochanowskiego, Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami organizacji gejowsko–lesbijskich

W spotkaniu, które odbyło się w dniu 13 marca 2009 r. w ramach współpracy Rzecznika Praw Obywatelskich z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na orientację seksualną uczestniczyli:

dr Janusz Kochanowski, Rzecznik Praw Obywatelskich (RPO)

Elżbieta Radziszewska, Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania oraz

- ze strony Biura RPO

Mirosław Wróblewski, Dyrektor Zespołu I Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego,

Magdalena Kuruś, Zespół I Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego

Maciej Szczątka-Wójcik, Zespół I Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego

Marta Kukowska, Wydział Komunikacji Społecznej

Andrzej Jaroszkiewicz, Wydział Komunikacji Społecznej

Jan Podkowiak, Asystent RPO

- ze strony organizacji

Marta Abramowicz, Kampania Przeciwko Homofobii

Monika Zima, Kampania Przeciwko Homofobii

Greg Czarnecki, Kampania Przeciwko Homofobii,

Tomasz Bączkowski, Fundacja Równości,

Krzysztof Zabłocki, Stowarzyszenia Lambda Warszawa,

Stanisława Fedorowicz-Podobińska, Fundacja Trans-Fuzja,

Anna Grodzka, Fundacja Trans-Fuzja.

1. Ustawa „o równym traktowaniu”

Minister Radziszewska, w związku z prośbą obecnych przedstawicieli organizacji, przedstawiła informację o aktualnym stanie prac nad ustawą „o równym traktowaniu”. Prace nad projektem ustawy prowadzi Minister Pracy i Polityki Społecznej. Projekt ustawy w obecnie procedowanej wersji z dnia 30 stycznia 2009 r. nosi tytuł *ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania*. Pani Minister podkreśliła, że w świetle opinii Rady Legislacyjnej, projekt ten wymaga dodatkowych konsultacji i dopracowania. Poza pewnymi wadami techniki legislacyjnej, nie spełnia wymogów wynikających z prawa europejskiego.

Mankamentami proponowanej ustawy są również: brak analizy dokonanych wcześniej zmian w Kodeksie pracy i innych ustawach, zapewniających równouprawnienie. Pani Minister zaznaczyła, że niezbędne jest przygotowanie specjalnej tabeli porównawczej, zestawiającej rozwiązania obecnie funkcjonujące w Polsce oraz te, które należy wdrożyć na podstawie prawa europejskiego. Ułatwiłoby to dalsze prace nad ustawą.

Głos w dyskusji zabrała następnie przedstawicielka Kampanii Przeciw Homofobii (KPH) Pani M. Zima. Podstawowym problemem zgłaszanym przez KPH jest brak odzewu na uwagi kierowane do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, odnoszące się do omawianego projektu ustawy. Zwróciła się również z prośbą o wsparcie ich propozycji, np. w formie wystąpienia z inicjatywą ustawodawczą.

Pani Minister E. Radziszewska odpowiadając na powyższą uwagę, stwierdziła, że za kształt projektu ustawy odpowiada Minister Pracy i Polityki Społecznej. Pełnomocnik nie jest wnioskodawcą, może jedynie zgłaszać uwagi do projektu i korzysta z tego prawa. Takie uwagi zostały przedstawione po opinii Rady Legislacyjnej z sierpnia 2008 roku, jednakże nie zostały przez Ministerstwo uwzględnione.

Rzecznik zaznaczył, że – podobnie jak w przypadku innych inicjatyw ustawodawczych – nie będzie angażował się w proces legislacyjny, gdyż to osłabia późniejszą możliwość kwestionowania wadliwych rozwiązań prawnych.

Rzecznik zaproponował, by organizacje zgłaszały swoje uwagi bezpośrednio do Biura RPO. Zebrane uwagi i sugestie zostałyby przedstawione ministrowi prowadzącemu prace nad projektem. Jak zaznaczył Pan Rzecznik, nie wszystkie zgłoszone propozycje mogą zostać zaaprobowane przez niego, a tym samym zostać skierowane do Ministra Pracy. Pani Minister Radziszewska dodała, by sugestie wpływające od organizacji, zawierały uwagi co do wymogów płynących z prawa wspólnotowego. Rzecznik jednak zaoferował w tej sprawie pomoc Biura.

Pan M. Wróblewski przedstawił dotychczasowe działania Rzecznika Praw Obywatelskich w związku z trwającymi pracami nad projektem – Rzecznik zgłaszał pewne uwagi na poszczególnych etapach, zwłaszcza odnośnie do przepisów nowelizujących ustawę *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* oraz proponowanym systemie instytucjonalnym „organów ds. równego traktowania”. Najbardziej doniosłe zarzuty dotyczyły rozwiązań, które w istocie naruszają zasadę równości oraz braku właściwego uregulowania instytucji poradnictwa prawnego. Nadto planowane regulacje nie zapewniają żadnych środków procesowych Pełnomocnikowi ds. równego traktowania. Mimo, że w obecnym projekcie ustawy przewidziano nowe obowiązki Rzecznika Praw Obywatelskich, to nie zapewniono dodatkowych środków finansowych.

Rzecznik dodał, że jest w stanie podjąć dodatkowe działania w zakresie wynikającym z projektowanej ustawy. Konieczne jest jednak zapewnienie wystarczających środków. Przy okazji Pan Rzecznik ponowił propozycję skierowaną do organizacji o składanie uwag do projektu ustawy.

Jak zasygnalizowała Pani M. Zima, w najbliższym czasie, zbierze się Platforma Organizacji, która zaproponuje swoje uwagi i rozwiązania. Jej zdaniem, praca Rzecznika jest doceniana przez organizacje domagające się równego traktowania. Przy okazji wspomniała, że w wielu państwach organ ds. równego traktowania ma szerokie kompetencje, w tym prawo nakładania kar finansowych. Podobne rozwiązanie mogłoby zostać wprowadzone w Polsce.

Przedstawiciele fundacji Trans-Fuzja wnosili także, by wśród przesłanek dyskryminacji, które powinny być umieszczone w ustawie, znalazła się tożsamość płciowa.

Kwestie te wymagają jednak dalszych ustaleń i konsultacji.

2. Raport Agencji Praw Podstawowych

Rzecznik zasugerował, by organizacje, które wystąpiły do MSWiA i nie uzyskały odpowiedzi, by zwróciły się do Rzecznika z prośbą o interwencję (prośba o dokładne określenie pisma).

3. Rekomendacje Komitetu ds. Praw Społecznych

Minister Pracy i Polityki Społecznej pismem z dnia 13 lutego 2009 r. poinformował KPH, że Polska została zobowiązana do przedstawienia w następnym sprawozdaniu informacji dotyczących wniesionych do sądu skarg na naruszenie zakazu dyskryminacji na tle orientacji seksualnej, działań kampanii organizowanych przez władze polskie celem zwalczania tego rodzaju dyskryminacji.

4. Polski „Szczyt Równości”

W nawiązaniu do rozmów podjętych na poprzednim spotkaniu, podjęto kwestię zorganizowania szczytu równości. Pan Rzecznik stwierdził, że nie jest przeciwny polskiemu szczytowi równości. Ważne jest jednak, by wybrać odpowiedni moment spotkania i ustalić jasne zasady jego organizacji. Najlepiej, by podczas takiego spotkania były reprezentowane wszystkie organizacje mniejszości, które czują się dyskryminowane.

Rzecznik wyszedł z propozycją, by po przekazaniu uwag do projektu ustawy *o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania* zorganizować robocze zebranie Rzecznika z organizacjami. Następnie Rzecznik skierowałby do Ministra Pracy pismo, w którym zawarłby najważniejsze zgłoszone i zaakceptowane postulaty. Dopiero w braku odzewu i przy dalszym opóźnianiu prac ustawodawczych możliwe byłoby zorganizowanie szczytu równości, którego przedmiotem będzie ustawa „równościowa”. W szczycie tym powinny uczestniczyć oprócz Rzecznika i organizacji–wnioskodawców, także Minister Pracy, przedstawiciele Rządu, parlamentarzyści.

5. Raport nt. mowy nienawiści powodowanej homofobią

Pan K. Zabłocki z Lambdy zabrał głos w sprawie listu Rzecznika do Pani poseł I. Jarugi-Nowackiej, Przewodniczącej Komisji Etyki Poselskiej ws. wypowiedzi Posła A. Górskiego oraz korespondencji Rzecznika ws. kilku wystąpień Pana Marszałka S. Niesiołowskiego. Prosił, by Rzecznik wydał publiczne oświadczenie w sprawie wypowiedzi Posła Górskiego, tak by poprzez media dotarło ono do szerokiej grupy odbiorców. Rzecznik zapewnił, że jego wystąpienia są publikowane na stronie internetowej oraz kierowane do Państwowej Agencji Prasowej i tymi drogi upubliczniane. Podkreślił jednocześnie, że taka formuła wypowiedzi jest dobra i sprawdza się w praktyce.

Pan G. Czarnecki w imieniu KPH zwrócił się do Rzecznika z prośbą o poparcie działań mających na celu zmianę przepisów kodeksu karnego w ten sposób, by wyraźnie były penalizowane akty mowy nienawiści na tle orientacji seksualnej czy tożsamości płciowej. Obecnie jedynym środkiem obrony jest oskarżenie prywatnoskargowe o zniesławienie. Ochrona mniejszości powinna być lepiej zagwarantowana, w tym poprzez regulacje prawnekarne. Przedstawiciele organizacji zaproponowali, by rozważono surowsze karanie uszkodzenia ciała na tle seksualnym, tak jak to jest w niektórych innych krajach.

Odnosząc się do ostatniego postulatu Rzecznik stwierdził, że szczególna ochrona mniejszości w tym zakresie nie jest dobrym związaniem. Prowadzi bowiem w konsekwencji do zaprzeczenia zasady równości, a tym samym do niekonstytucyjności takiego rozwiązania. KPH w najbliższym czasie zamierza przedstawić specjalny raport na temat przemocy na tle homofobicznym. KPH zaproponowała również spotkanie w tej sprawie, na przykład przy okazji szczytu równości.

Przedstawiciele KPH dodali, że w najbliższym czasie zostanie przedstawiony raport w sprawie mowy nienawiści, powstający przy współpracy Pani prof. Zielińskiej.

Zdaniem Rzecznika projekty takie powinny być również konfrontowane z rozwiązaniami funkcjonującymi w innych krajach. Pozwoli to wypracować optymalne dla polskich warunków rozwiązania.

6. Bieżące problemy związane z działalnością KPH

Podczas poprzedniego spotkania organizacje zwróciły uwagę na problemy związane z życiem rodzinnym osób homoseksualnych. Problem dotyczy pozbawiania przez sądów praw rodzicielskich tylko dlatego, że dana osoba ma orientację homoseksualną. Zdaniem KPH jest wiele spraw, w których sąd ograniczył lub pozbawił praw rodzicielskich z tego powodu, powołując jednak w uzasadnieniu inne argumenty, aniżeli orientacja seksualna. Rzecznik poprosił o przesyłanie spraw, w których można stawiać zarzut naruszenia zakazu dyskryminacji.

7. Współpraca KPH z Policją

Przedstawiciele organizacji poinformowali Rzecznika, że w przypadku napaści na osoby homoseksualne w klubach, Policja nie reaguje lub robi to niewłaściwie. Przyczyną takiego stanu rzeczy są niedostatki szkolenia policyjnego.

W związku z brakiem odpowiedniego przygotowania policjantów, KPH zaproponowała program warsztatów nt. przeciwdziałania dyskryminacji, który powinien być prowadzony w szkole policyjnej. Zdaniem przedstawiciela KPH obecnie jest tylko 4 h szkoleń dot. równego traktowania. Rzecznik poprosił o przedstawienie danych, jak wyglądają szkolenia w innych państwach, celem wykorzystania w wystąpieniu do Komendanta Głównego Policji z wnioskiem o rozszerzenie programu szkoleń policjantów.

8. Refundacja leczenia transseksualistów

Przedstawicielki Fundacji Trans-Fuzja podniosły, iż w przypadku osób transpłciowych zachodzi niezgodność między stanem psychicznym a płcią biologiczną, uniemożliwiająca prawidłowe funkcjonowanie człowieka. Zdaniem organizacji operacyjna zmiana płci powinna zatem być zabiegiem refundowanym. Podkreśliły ponadto, że obecnie niektóre zabiegi chirurgiczne, analogiczne jak w przypadku zmiany płci, ale które są wykonywane z innych przyczyn, są refundowane, co ich zdaniem stanowi naruszenie zasadę równego traktowania.

Z tymi postulatami nie zgodziła się Pani Minister. W jej ocenie zmiana płci nie jest terapią, a zatem nie może być w obecnym stanie prawnym refundowana. Rzecznik dodał, że o refundacji może być mowa, gdy będą wystarczające środki w budżecie.

9. Bieżące problemy związane z realizacją wolności zgromadzeń i zasady równości

Organizacje zgłosiły ponadto konieczność oddelegowania obserwatora RPO na paradę równości. Rzecznik potwierdził, że zawsze jest taki obserwator.

Zgłoszono także problem ograniczenia wolności zgromadzeń poprzez zakaz przewozu osób-uczestników zgromadzenia na platformach. Fundacja Równości skieruje do Rzecznika pismo w tej sprawie.

Podnoszono również utrzymujący się problem niewydawania zaświadczeń osobom, które chciałyby wstąpić w związek partnerski za granicą. Urzędy Stanu Cywilnego odmawiały takiego zaświadczenia powołując się na polskie prawo, które nie dopuszcza małżeństw homoseksualnych. Rzecznik poprosił o przekazanie mu takich spraw, celem skierowania odpowiednich wystąpień.

10. Legitymacje dwu-zdjęciowe dla osób transgender i transseksualnych w okresie przejściowym oraz ich honorowanie przez służby państwowe

W trakcie trwania terapii hormonalnej zmienia się wygląd fizyczny osób transpłciowych, a co za tym idzie, wygląd takich osób jest odmienny od przedstawionego na zdjęciach w dotychczasowych dokumentach tożsamości. Sprawia to, że m.in. nie mają one możliwości głosowania, gdyż komisje wyborcze, nie rozpoznając ich, odmawiają im wydania kart do głosowania. Przedstawicielki Fundacji Trans-Fuzja zwróciły się do Rzecznika z prośbą o pomoc w dotarciu do organów państwowych, by honorowały legitymacje wystawiane osobom poddanym terapii. Rzecznik poprosił o przedstawienie założeń takiego pisma. Jak zapewniono, zostanie ono w najbliższym czasie przedstawione.

Na tym spotkanie zamknięto.